

2023

Bedrijfstakpensioenfonds voor het
Schilders-, afwerkings-, & glaszetbedrijf
Jaarverslag Verantwoord Beleggen

Voorwoord

Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schilders-, afwerkings-, en vlakglasbedrijf (BPF Schilders, Fonds) belegt op een manier die maatschappelijk verantwoord is omdat we er van overtuigd zijn dat dit een positieve invloed heeft op het rendement-risicoprofiel van de beleggingen.. Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) levert daarmee een belangrijke bijdrage aan het realiseren van onze ambitie.

Het belang dat wij hechten aan MVB is echter niet alleen gestoeld op rendement en risico. Een goed pensioen gaat namelijk over meer dan alleen maar geld. Voor onze deelnemers is niet alleen een goede financiële toekomst van belang, maar ook een goede leefomgeving. Via MVB dragen wij ook hieraan bij.

Bij het bepalen van onze duurzaamheidsdoelen hebben we onze deelnemers gevraagd naar wat zij belangrijk vinden. Klimaatverandering kwam hieruit naar voren als het belangrijkste duurzame thema. Daarom willen wij dat onze beleggingen zo min mogelijk negatief bijdragen aan een verdere opwarming van de aarde, en waar mogelijk willen we investeren in oplossingen zoals duurzame energie.

Steeds duurzamer

Voor u ligt het jaarverslag van BPF Schilders over maatschappelijk verantwoord beleggen, dat terugkijkt op 2023 en vooruitblijkt op wat komen gaat in 2024. Dit is de eerste keer dat BPF Schilders een zelfstandig jaarverslag verantwoord beleggen publiceert naast het financiële jaarverslag. We willen hiermee nog beter inzicht geven in onze activiteiten op duurzaamheidsgebied.

Het fonds heeft zich gecommitteerd aan het klimaatakkoord. Eind 2022 is daarom een klimaatactieplan vastgesteld. In 2023 hebben we stappen kunnen zetten die hebben geresulteerd in een daling

van CO₂-uitstoot van ongeveer 56% sinds 2019. Daarmee komen we onder (dus beter dan) het niveau van de doelstellingen van het wereldwijde klimaatakkoord. In 2024 gaan we hiermee verder.

Om onze duurzame doelstellingen waar te maken spreken wij de bedrijven waarin wij beleggen ook aan op hun maatschappelijk verantwoordelijkheid. Zo willen wij positieve veranderingen teweeg brengen. Bedrijven die niet voldoen aan onze normen en daar ook geen stappen toe zetten sluiten wij uit. In dit MVB-jaarverslag kunt u daar over lezen.

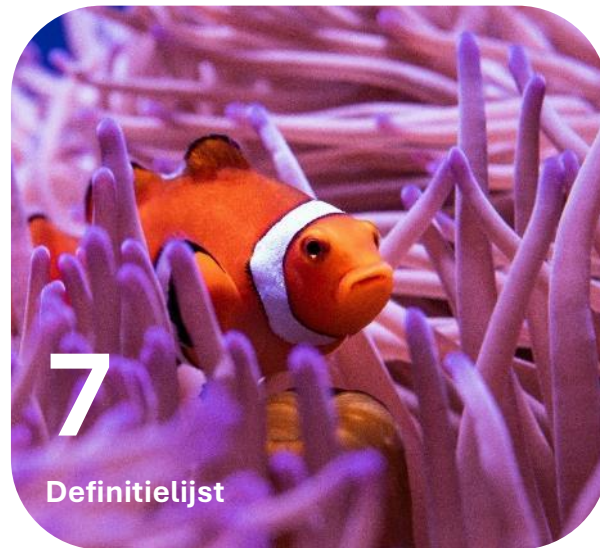
In 2024 gaan we onze ambities op het vlak van duurzaamheid verder uitwerken en aanscherpen. We hopen in het volgende MVB-jaarverslag te laten zien wat hier de resultaten van zijn.

*In het MVB-jaarverslag staat geregeld met dikgedrukte letters een **definitie** aangegeven. Klik hier op indien u meer wil weten over wat de definitie betekent.*

Inhoudsopgave

1 | KERNPUNTEN & VOORUITBLIK

Kernpunten 2023

Broeikasgasreductie

45%

minder broeikasgasemissie (scope 1 & 2) vergeleken met de benchmark.

Bijdrage aan de duurzame ontwikkeldoelen waar we ons op focussen

€ 1.080 miljoen
positieve bijdrage

€ 654 miljoen
negatieve bijdrage

Green & sustainable bonds

€178 miljoen

Belegd in groene obligaties en duurzaamheidsobligaties via de LDI-portefeuille

Duurzame energie

€45,6 miljoen

Belegd in duurzame energieprojecten via de infrastructuurportefeuille

€ 8,4 miljard

belegd vermogen. In de **bijlagen** is een volledig overzicht van de beleggingen van het Fonds opgenomen.

Screening & uitsluitingen

Controversiële wapens

Tabak

UN Global compact schenders

Kolen

Controversiële landen

Olie uit teerzanden

....Hier beleggen wij niet in!

Ontwikkelingen 2023

Veranderingen in vermogensbeheer

Gedurende 2023 is er veel veranderd in het vermogensbeheer van BPF Schilders. Zo zijn de aandelenbeleggingen in ontwikkelde markten gewisseld van een beleggingsfonds naar een mandaat op eigen naam van het pensioenfonds. Dit was een uitgelezen kans om de duurzaamheid van de beleggingen te verbeteren.

Ook de beleggingen in hoogrentende bedrijven zijn aangepast naar twee mandaten op naam van het pensioenfonds. In beide mandaten is met de beheerder afgesproken dat de klimaatdoelstelling van het pensioenfonds wordt geïmplementeerd.

Ook hebben we gedurende 2023 onze drie beheerders van bedrijfsobligaties geëvalueerd. Met de twee meest geschikte beheerders zijn we verder gegaan en wordt een duurzamer mandaat ingericht. Dit wordt in 2024 afgerond.

BPF Schilders neemt deel aan een groot aantal initiatieven, zoals PRI, VBDO, IMVB, het klimaatakkoord en GREEN. Dit met het idee dat samen meer bereikt kan worden dan alleen.

We zien echter ook dat wetgeving strenger wordt en dat het fonds steeds meer rapporteert waar de deelnemer weinig voordeel van ervaart. We gaan in 2024 evalueren welke initiatieven nog steeds waarde toevoegen voor het fonds en de deelnemers.

Klimaat

In lijn met het **klimaatakkoord van Parijs** willen we ons inzetten om de opwarming van de aarde te beperken tot +1,5C ten opzichte van het pre-industriële niveau. Vanuit de Nederlandse invulling van het klimaatakkoord wordt de financiële sector gevraagd om hier invulling aan te geven. We willen daarom in 2050 een emissieneutrale ('**net zero**') belegger zijn. Daarvoor stemmen wij onze beleggingen af op een reductie van de langetermijn-CO₂-intensiteit van gemiddeld 7% per jaar.

In 2023 hebben we meerdere acties genomen om ons doel te bereiken om onze uitstoot te verlagen: een aanzienlijk deel van onze stem- en dialoogactiviteiten waren gericht op klimaatzaken, we beleggen in duurzame energieprojecten en groene staatsobligaties, en we beleggen niet in bedrijven met substantiële negatieve impact op het klimaat (kolen en teerzanden).

Het fonds heeft ten slotte de criteria voor uitsluiting van kolenbedrijven en teerzanden aangescherpt en in de gehele portefeuille geïmplementeerd. Hiermee wordt het ESG-risico van deze beleggingen vermeden.

Doorlopen van beheercyclus duurzaamheidsrisico's

Het afgelopen jaar hebben wij het ESG-risicomanagementproces in drie stappen doorlopen in lijn met de publicaties van De Nederlandsche Bank (**DNB**).

Stappen van de **risicobeheercyclus** duurzaamheidsrisico's

1. Opstellen longlist risico's. Als eerste identificeren wij de ESG-risico's op basis van meerdere externe bronnen (zoals MSCI en SFDR). Vervolgens stellen wij op basis van het bestaande Integraal Risicobeleid de risicobereidheid vast. Voor ieder risico maken we de impact van dat risico op de beleggingsportefeuille inzichtelijk en beoordelen we de materialiteit daarvan;

2. Opstellen shortlist risico's. Voor de ESG-risico's die als materieel worden gezien hanteren wij indicatoren waarmee we het risico vóór en na beheersing daarvan meten en beoordelen op basis van ons eigen MVB-beleid;

3. Opstellen en monitoren Key Risico Indicatoren (KRI's). We besteden de meeste aandacht aan de belangrijkste risico's, de zogenaamde KRI's, die uit de prioritering naar voren komen. Dit doen we met een nieuw ontwikkeld dashboard.

Duurzame wet- en regelgeving: SFDR

Het afgelopen jaar hebben we de laatste stappen gezet in de naleving van de in 2022 geïntroduceerde **SFDR** wet- en regelgeving. We hebben, naast ons reguliere jaarverslag, verantwoording afgelegd over de duurzaamheidskenmerken van de beleggingsportefeuille. Dit blijven we de komende jaren ook doen.

Afronding IMVB convenant

Het IMVB-convenant voor pensioenfondsen, dat staat voor Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen, is een initiatief dat tot doel heeft om pensioenfondsen te stimuleren om

verantwoord te beleggen en rekening te houden met sociale en milieukwesties in hun investeringsbeslissingen.

Het IMVB-convenant voor pensioenfondsen begon eind 2018 en liep af in 2022 met de laatste terugkoppeling op onze prestaties in 2023. Gedurende deze periode hebben wij gewerkt aan het implementeren van MVB in onze strategieën en praktijken. Hoewel het IMVB-convenant voor pensioenfondsen is geëindigd, blijven we ons inzetten voor maatschappelijk verantwoord beleggen.

Vooruitblik 2024

De wereld staat voor een groot aantal uitdagingen op het gebied van milieu, maatschappij en politiek. De verwachtingen van de maatschappij, toezichthouders en pensioenfondsen ten aanzien van MVB groeien. We zetten ons in om op de lange termijn mee te groeien met deze verwachtingen. Dat doen we terwijl we tegelijkertijd oog houden voor het behalen van positieve financiële beleggingsresultaten.

De realisatie van onze MVB-doelstelling monitoren met KPI's

We blijven de realisatie van onze duurzaamheidsdoelstellingen monitoren met behulp van KPI's.

Een KPI (Key Performance Indicator) is een meetbare waarde die ons inzicht geeft in de mate van realisatie van een specifiek doel en ons in staat stelt om de voortgang van onze duurzaamheidsdoelstellingen te meten en te beoordelen of we op de juiste koers zitten. Door het monitoren van KPI's kunnen we tijdig bijsturen en verbeteringen doorvoeren om onze doelen te bereiken, en kunnen we transparantie bieden aan belanghebbenden. Het fonds heeft momenteel vier KPI's vastgesteld die we monitoren, deze staan op pagina 9 van dit rapport.

In 2024 zullen we beoordelen of deze KPI's nog verder kunnen worden aangescherpt. Daarnaast zullen bijsturen indien we de KPI's niet behalen.

Hetzelfde willen we gaan doen voor onze duurzaamheidsrisico's. Dit noemen we alleen geen KPI's, maar Key Risk Indicators (KRI's). Hierbij kijken we bijvoorbeeld naar het klimaatrisico van de beleggingen en of we voldoen aan de duurzame wet- en regelgeving.

Meer inzicht in klimaatprestaties

We streven ernaar om in 2024 het inzicht in de klimaatprestaties van onze beleggingen te vergroten door de gerapporteerde CO₂-uitstoot uit te breiden met zogenaamde scope 3-emissies. Scope 3 verwijst naar de indirecte emissies die voortvloeien uit de waardeketen van een organisatie, inclusief de emissies van leveranciers, klanten en eindgebruikers. Door de gerapporteerde CO₂-uitstoot uit te breiden met scope 3 kunnen we een vollediger beeld krijgen van de klimaatimpact van onze beleggingen.

Daarnaast streven we ernaar om data toe te voegen voor een aantal categorieën waarvan we nog niet over MVB-informatie beschikten, zoals staatsobligaties. Het toevoegen van deze categorie aan het overzicht met klimaatprestaties stelt ons in staat om ook de klimaatimpact van overheidsfinanciering mee te nemen in onze beleggingsbeslissingen.

Dit betekent niet direct dat we scope 3-informatie direct integreren in onze beleggingsbeslissingen. We zien dat de databeschikbaarheid nog te beperkt is om goed op te kunnen sturen. Per categorie beoordelen we of de data van voldoende kwaliteit is.

1 | Kernpunten & vooruitblik

2 | **Onze MVB overtuigingen & aanpak**

3 | Sturen op broeikasgasreductie

4 | Sturen op duurzaamheidsthema's

5 | MVB-integratie & actief eigenaarschap

6 | Screening & uitsluitingen

7 | Definitielijst

8 | Bijlagen

2 | ONZE MVB OVERTUIGINGEN & AANPAK

Onze MVB overtuigingen & aanpak

MVB overtuigingen

BPF Schilders heeft een aantal beleggingsbeginselen vastgesteld. Ten aanzien van duurzaamheid is deze:

‘Een goed pensioen gaat over meer dan geld.’

Voor de deelnemers van BPF Schilders is niet alleen een goede financiële toekomst van belang, maar ook een goede leefomgeving. BPF Schilders draagt met zijn beleggingsbeleid bij aan een duurzame samenleving. Hieruit volgt een aantal beleidskeuzes:

- BPF Schilders spreekt de bedrijven waarin het fonds belegt actief aan op hun maatschappelijk gedrag via een engagement (ofwel dialoog) programma.
- Bedrijven, organisaties en landen die niet voldoen aan de minimale duurzaamheidseisen die BPF Schilders stelt, en ongevoelig blijken voor dialoog, zullen van belegging worden uitgesloten.
- Beleggingen die een duurzame samenleving bevorderen hebben de voorkeur boven vergelijkbare andere beleggingen.
- BPF Schilders selecteert vermogensbeheerders die ondertekenaar zijn van de UN Principles of Responsible Investment.
- Een deel van het vermogen van BPF Schilders wordt belegt in Nederland en draagt daarmee bij aan een sociale behoefte, wat samengaat met een financieel rendement. Het betreft hier Nederlandse hypotheek en Nederlandse huurwoningen.

- BPF Schilders is transparant over de keuzes die het fonds maakt op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen en legt daarover verantwoording af.

MVB doelstellingen

Het duurzaamheidsthema klimaat is belangrijk voor het fonds en haar deelnemers. Het thema klimaat koppelt het Fonds aan de volgende duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties (SDG's):

- SDG 7: betaalbare en schone energie; en
- SDG 13: Klimaatactie.

Op basis van eerdergenoemde standpunten zijn er vier doelstellingen vastgelegd, ook wel MVB Key Performance Indicators (MVB KPI's) genoemd. Deze MVB KPI's worden gebruikt om voortgang te meten en eventueel bij te sturen indien blijkt dat dit nodig is om de doelen binnen de aangegeven tijdsperiode te realiseren. De KPI's zijn als volgt:

1. De CO₂-emissie van de aandelenportefeuille dient lager te zijn dan die van de 'Climate Transition benchmark'
2. De CO₂-emissie van de liquide beleggingen (aandelen, bedrijfsobligaties en hoogrentende waarden) dient lager te zijn dan die van de 'Climate Transition benchmark'
3. Het fonds heeft 25% van de infrastructuur-beleggingen in klimaatpositieve investeringen (gekoppeld aan SDG 7 of 13).

4. Uitsluiten van beleggingen in landen die tot de slecht scorende landen (<20) behoren in de Freedom House Index.

Op dit moment (per eind 2023) worden KPI 1,2 en 4 behaald. Doelstelling 3 ten aanzien van duurzame energie is bewust zeer ambitieus neergezet en wordt nog niet gehaald, de werkelijke beleggingen zijn 11,4% versus een doel van 25%. We verwachten van de beheerder van onze infrastructuurportefeuille een verdere verduurzaming en zullen op termijn bijsturen als deze achterblijft. Gezien de illiquide aard van deze belegging is een periode van 3 tot 5 jaar naar verwachting voor nodig.

MVB risicobeheercyclus

Duurzaamheid is een integraal onderdeel van de **beleggingscyclus**. We houden hierbij rekening met duurzaamheidsrisico's, waaronder financiële, reputationele en operationele risico's. Deze risico's worden nauwkeurig geëvalueerd en beheerd tijdens elke fase van de **risicobeheercyclus**.

Op basis van de geïdentificeerde risico's, maakt BPF Schilders gerichte beleggingskeuzes. Het streven is om te investeren in lijn met de MVB-doelstellingen en de risicotolerantie van het Fonds. De belangrijkste risico's monitoren we om in te gaten te houden dat deze binnen de grenzen blijven.

MVB-instrumenten om onze duurzaamheidsdoelstellingen te behalen

Om onze MVB-doelstellingen te behalen maken we gebruik van de volgende instrumenten.

Sturen op duurzaamheidsthema klimaat

BPF Schilders wil beleggen in oplossingen die positief bijdragen aan het duurzaamheidsthema dat het heeft gekozen. Dit doen we door ons te richten op beleggingen die bijdragen aan de door het Fonds gekozen SDG's en op beleggingen die een positieve impact realiseren op de duurzaamheidsthema Klimaat. Bij het selecteren van deze beleggingen kijkt het Fonds naar de volgende criteria:

- De CO₂-emissie wordt gemeten en gerapporteerd
- De CO₂-emissie van de belegging dient in lijn te zijn met de 'Climate Transition Benchmark'
- De belegging bevat geen uitgesloten beleggingen zoals kolenmijnen
- De belegging verschaft kapitaal aan ondernemingen en/of projecten die in staat zijn om efficiënter met grondstoffen om te gaan, een transitie naar duurzame energie realiseren of nieuwe producten en diensten kunnen bieden.

Daarnaast willen we voorkomen dat onze beleggingen negatieve impact hebben op verschillende duurzame onderwerpen. Wij houden daar rekening mee in de selectie van beleggingen en monitoren dit regelmatig.

MVB-integratie

Bij het selecteren van externe vermogensbeheerders en beleggingsinstellingen houdt het Fonds rekening met hoe zij duurzaamheid in hun beleggingsproces integreren. Het is belangrijk dat duurzaamheid een geïntegreerd onderdeel is van de

aanpak van deze partijen. Daarbij wordt bijvoorbeeld gekeken of de mandaten een SFDR classificatie van minimaal 8 hebben, **duurzame benchmarks** volgen en of onze duurzaamheidsthema's voldoende aandacht krijgen.

Actief aandeelhouderschap

Dialog We voeren de dialoog met bedrijven en vermogensbeheerders om de klimaatverandering onder de aandacht te brengen en de algemene standaarden binnen een bedrijfstak of keten te verbeteren. Voor sommige dialogen werken we samen met andere partijen (bijvoorbeeld **Platform Living Wage Financials** en **Climate 100+**). Voor vastgoed participeren we in het GREEN initiatief.

Stemrecht We oefenen ons stemrecht uit om duidelijk te maken wat wij vinden van de manier waarop ondernemingen in onze portefeuilles met MVB-kwesties omgaan. We maken hiervoor gebruik van een duurzaam stemprofiel van een stemadviseur, zodat het uitvoeren van stemmen in lijn met ons beleid plaatsvindt.

Class Actions Als actieve aandeelhouder komen we samen met andere beleggers in actie bij (vermoeden van) wanbestuur, zoals fraude, corruptie en omkoping binnen een bedrijf. We laten ons dan bijstaan door partijen die gespecialiseerd zijn in **class actions**.

Screening

De bedrijven waarin we beleggen moeten voldoen aan de Global Compact Principles (**UNGCP**) en de OESO-richtlijnen. Deze richtlijnen zijn opgesteld door de Verenigde Naties en hebben betrekking op het naleven van kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsrechten, milieu en (anti-)corruptie. Indien we constateren dat een van onze (sub)portefeuilles direct belegt in

bedrijven die handelen in strijd met deze principes, gaan we via onze fiduciaire vermogensbeheerder in dialoog met deze bedrijven.

Uitsluitingen

Wij willen alleen beleggen in bedrijven en/of landen die voldoen aan de MVB-overtuigingen van het Fonds. Daarom sluiten we bedrijven uit die de grootste negatieve impact hebben op het klimaat binnen hun sector. Daarnaast worden bedrijven en landen uitgesloten die betrokken zijn bij ernstige schendingen van mensenrechten en andere ethische criteria. Bij het uitsluiten van landen richten we ons op staatsobligaties en staatsgerelateerde bedrijven, maar niet op alle bedrijven binnen die landen.

1 | Kernpunten & vooruitblik

2 | Onze MVB overtuigingen & aanpak

3 | Sturen op broeikasgasreductie

4 | Sturen op duurzaamheidsthema's

5 | MVB-integratie & actief eigenaarschap

6 | Screening & uitsluitingen

7 | Definitielijst

8 | Bijlagen

3 | STUREN OP BROEIKASGAS REDUCTIE

Onderweg naar Parijs: klimaatneutraal in 2050

Het Fonds ondersteunt de doelstelling van **het Klimaatakkoord** om de uitstoot van de schadelijke broeikasgassen (CO₂e) wereldwijd terug te dringen en daarmee de negatieve impact op het klimaat te beperken en uiteindelijk zelfs te voorkomen.

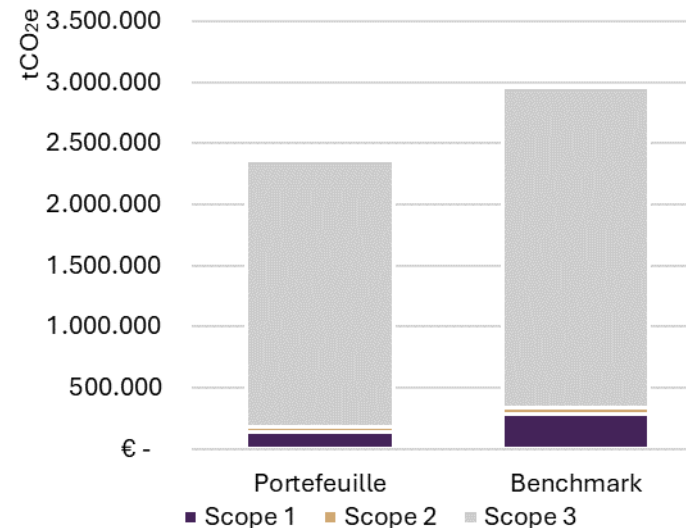
Het Fonds richt zich op drie hoofdzaken:

- Het reduceren van de CO₂e in de portefeuille naar **net zero** in 2050. Het doel is uiteindelijk klimaatneutraal te zijn;
- Inzicht hebben in de blootstelling naar mogelijke '**stranded assets**'; en
- Het vermijden van beleggingen in CO₂e-intensieve bedrijven zoals kolenmijnen.

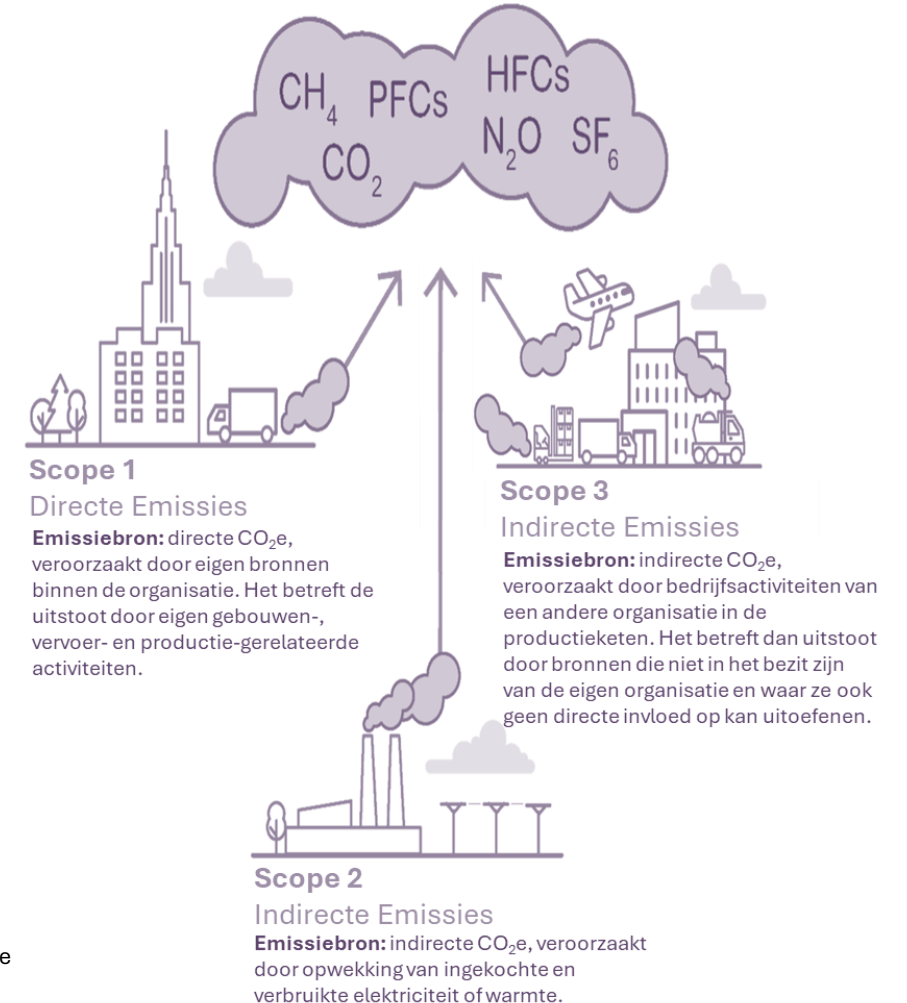
De onderstaande tabel en rechter figuur tonen de emissie van bedrijven in de beursgenoteerde beleggingsportefeuille gedurende 2023 en laten zien hoe de portefeuille heeft gepresteerd ten opzichte van de brede markt (benchmark). De benchmark is samengesteld uit beleggingen gebaseerd op onze portefeuilledoelstellingen, maar zonder integratie van duurzaamheid.

	TRANSPARANTIE BEDRIJVEN	EMISSIE (ton CO ₂ e)		RELATIEVE CO ₂ e VOETAFDRIJK
	Aantal / weging	Scope 1&2	Incl. scope 3	Per euro mln. geïnvesteerd
Portefeuille 2023	92% / 94%	185.103	2.360.299	44
Benchmark 2023	89% / 95%	338.501	2.963.276	80
Vershil		-45%	-20%	-45%
Portefeuille 2022	n/a / 89%	304.900	n/a	65

De tabel laat zien dat de beleggingen van het Fonds beduidend minder CO₂e hebben uitstoten ten opzichte van de brede markt¹. In **Bijlage V** is een toelichting opgenomen hoe de emissiedata tot stand is gekomen.

Wat betekent CO₂e scope 1, 2 & 3?

¹ Dit betreft de categorieën aandelen, (investment grade en hoogrentende) bedrijfsobligaties en beursgenoteerd vastgoed. De

klimaatanalyses in dit hoofdstuk zijn gemaakt binnen deze categorieën. De data over 2022 is gebaseerd op Trucost. Bron: ISS, 2023

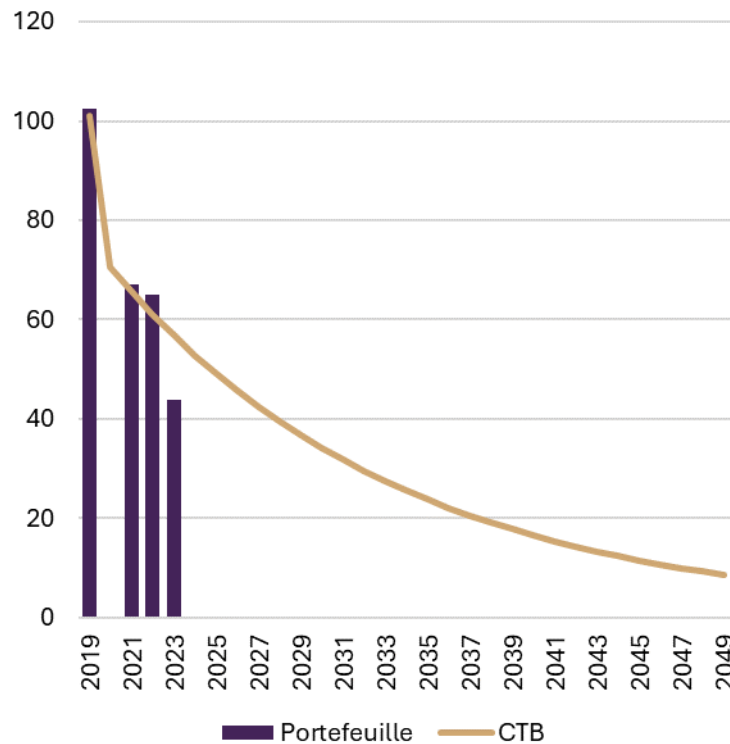

Relatieve CO₂e voetafdruk van de beursgenoteerde portefeuille

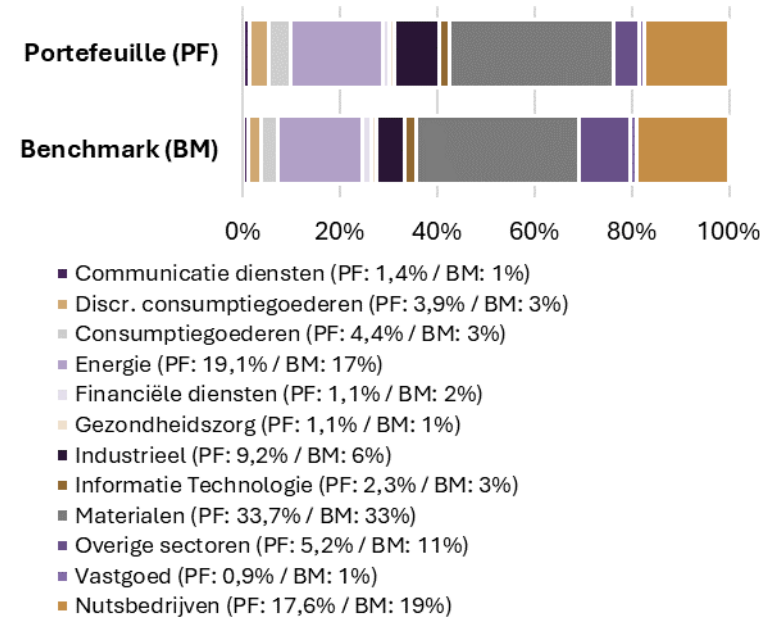
BPF Schilders wil voldoen aan het klimaatakkoord van Parijs, dat uitgaat van een stapsgewijze afname van CO₂e. Daarom volgen wij het pad van de Climate Transition Benchmark (CTB).

Onderstaande grafiek geeft weer hoe de relatieve CO₂e voetafdruk (scope 1 en 2) van de portefeuille afneemt ten opzichte van het jaar 2019 met een niet-duurzame invulling. Uit de grafiek komt naar voren dat de beursgenoteerde beleggingsportefeuille voldoet aan de doelstelling en nu voorloopt op het reductiepad van de CTB.

CO₂e voetafdruk per sector

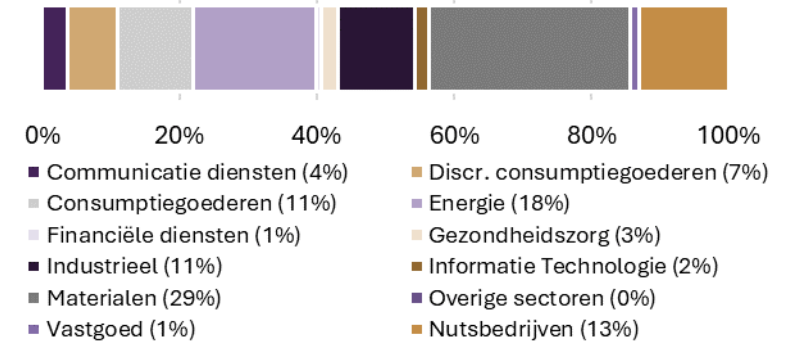
De volgende grafiek laat de verdeling van het belegd vermogen naar sectoren zien op basis van de CO₂e-voetafdruk. De sector Materialen heeft verreweg de grootste CO₂e-voetafdruk (scope 1 en 2), gevolgd door de sectoren Energie en Nutsbedrijven.

Financiële impact door fysieke klimaatrisico's

Als de wereldwijde klimaatdoelstellingen niet worden behaald, kan het aantal overstromingen, droogtes en stormen toenemen. We hebben op basis van ISS risicomodellen een inschatting gemaakt van de mogelijke financiële gevolgen hiervan. Fysieke klimaatrisico's kunnen voor het Fonds leiden tot een verlies van

ongeveer € 33 miljoen, wat ongeveer 0,7% is van de beursgenoteerde beleggingen. De volgende figuur laat zien welke sectoren het grootste risico lopen.

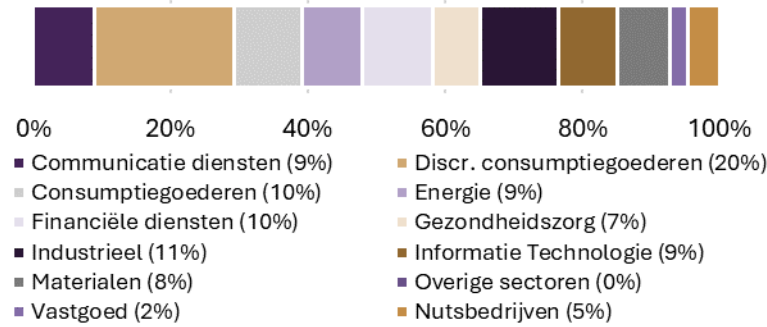
Financiële impact door transitierisico: vermijden van klimaat intensieve bedrijven

Naast fysieke klimaatrisico's ontstaan er ook **transitierisico's** door de manier waarop de maatschappij met klimaatrisico's omgaat. Op korte termijn moeten we een energietransitie doormaken, wat het risico van zogenoemde **stranded assets** met zich meebrengt.

Onderstaande figuur toont de bijdrage per sector aan de totale potentiële negatieve financiële impact van transitierisico's de

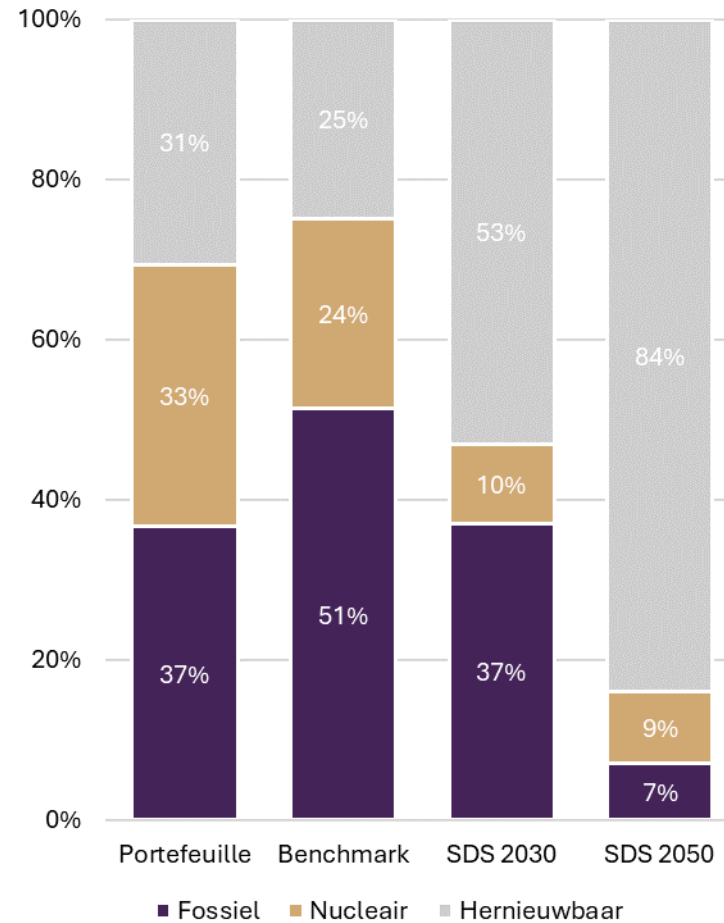
portefeuille (bron: ISS).

De financiële impact door transitierisico's binnen de beursgenoteerde portefeuille kan ongeveer € 189 miljoen bedragen. Dit is ongeveer 4,2% is van de beursgenoteerde beleggingen (bron: ISS).

Brandstoffen die de meest negatieve invloed hebben op het klimaat, zoals kolen, zouden als eerste een stranded asset kunnen worden. Voor een emissievrije toekomst is het essentieel dat we de huidige energiemix vervangen door hernieuwbare energiebronnen. Nutsbedrijven die nog steeds vertrouwen op fossiele brandstoffen lopen, zonder een vervangingsplan te hebben, het risico op stranded assets.

In de onderstaande figuur wordt een inschatting weergegeven van de energiebronnen die nu vertegenwoordigd zijn in de liquide beleggingsportefeuille en in de brede marktbenchmark, en hoe de portefeuille eruit zou moeten zien in 2030 en 2050 om in lijn te komen met het energietransitie-pad dat beschreven is in het Sustainable Development Scenario (SDS) van het International Energy Agency (IEA).

Uit de grafiek blijkt dat wij al minder in fossiele energiebronnen beleggen. Om de klimaatdoelstellingen te realiseren zal het aandeel van hernieuwbare energiebronnen de komende jaren verder moeten groeien. Wij spannen ons in om met onze beleggingsportefeuille hier een bijdrage aan te leveren, bijvoorbeeld via de infrastructuurbeleggingen

4 | STUREN OP DUURZAAMHEIDS THEMA'S

Sturen op duurzaamheidsthema's

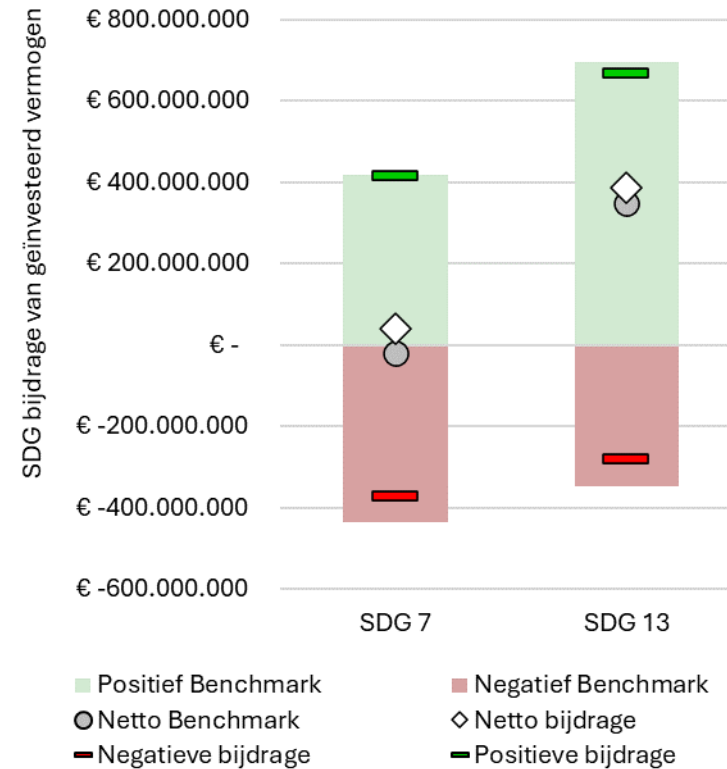
Het Fonds richt zich op beleggingen die een positieve bijdrage leveren aan het duurzaamheidsthema Klimaat. We streven naar een positieve bijdrage aan de SDG's 7 (schone en betaalbare energie) en 13 (Klimaatactie).

SDG bijdrage van de beursgenoteerde portefeuille

In de beursgenoteerde portefeuille worden alle beleggingen in aandelen, bedrijfsobligaties en beursgenoteerd vastgoed beoordeeld op hun **SDG-bijdrage**. De grafiek aan de rechterkant laat zien welke positieve en negatieve bijdrage de beursgenoteerde portefeuille van het Fonds heeft op de focus SDG's in 2023.

In het totaal heeft de beursgenoteerde portefeuille een netto bijdrage op de focus SDG's geleverd van €425 miljoen.

Hoewel onze beleggingen netto een positieve bijdrage leveren aan de focus SDG's, benadrukt de hoeveelheid negatieve bijdrage het belang van verdere verduurzaming binnen onze portefeuille.

Groene staatsobligaties voor een positieve bijdrage aan het klimaat

Een behoorlijk deel van de beleggingsportefeuille van het Fonds is belegd in staatsobligaties van stabiele landen zoals Nederland, Duitsland en Frankrijk. Het geldt dat deze landen ophalen met deze staatsobligaties kan in principe voor alle doeleinden worden gebruikt. Echter, in het geval van een **groene obligatie**, mag de opbrengst van de obligatie uitsluitend worden gebruikt om specifieke duurzame milieuprojecten te financieren. Op dezelfde wijze zijn er ook **sociale** en **duurzame obligaties**.

Het Fonds belegt in dergelijke staatsobligaties. Per eind 2023 was circa 16% (€178 miljoen) van alle staatsobligaties in de portefeuille een groene, sociale of duurzame obligatie. Onderstaande grafiek toont aan op welke SDG's deze staatsobligaties een positieve bijdrage leveren.

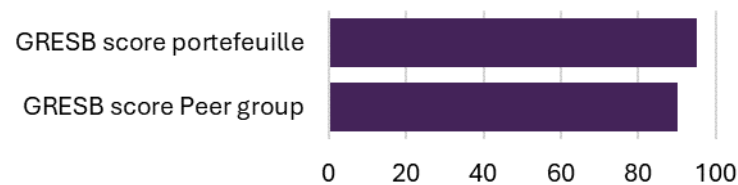
Verduurzamen van vastgoed

De vastgoedsector is de afgelopen jaren steeds meer gericht op duurzaamheid. Gebouwen worden energie-efficiënter gemaakt met slimme technologieën en er is aandacht voor CO₂-reductie. Duurzame energiebronnen worden geïntegreerd in gebouwen. Deze ontwikkelingen dragen bij aan een milieuvriendelijkere en toekomstbestendige vastgoedsector, met economische voordelen voor eigenaren en gebruikers.

Naast klimaatgerelateerde aspecten richt de vastgoedsector zich steeds meer op sociale aspecten van MVB. Er is aandacht voor het creëren van inclusieve gemeenschappen, betaalbaar wonen, toegankelijkheid voor mensen met een beperking en het stimuleren van lokale werkgelegenheid. Dit draagt bij aan een sociaal verantwoorde en gezonde samenleving.

Het pensioenfonds is aangesloten bij GREEN, een initiatief waarbij beleggers in vastgoed dialoog aangaan met vastgoedbedrijven om de klimaatdoelstellingen te halen.

Een veelgebruikte duurzaamheidsscore voor vastgoed is de Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB). Het woningfonds waar BPF Schilders in participeert heeft een GRESB score van 95. Dit is hoger dan vergelijkbare vastgoedfondsen (90).

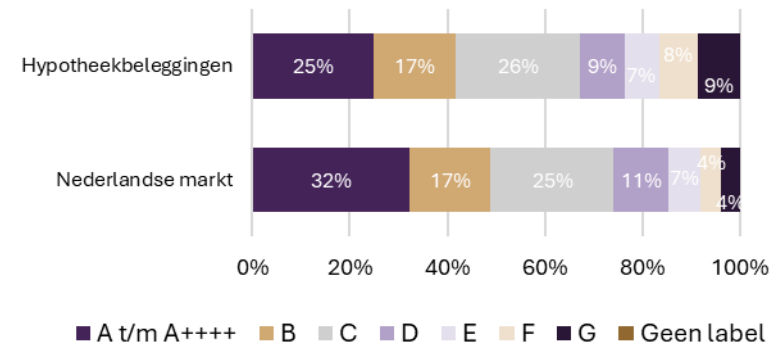

Focus op klimaat binnen hypotheek

Het Fonds belegt in Nederlandse hypotheek. Het Fonds vindt het belangrijk om ook via deze beleggingen een positieve bijdrage te leveren aan het klimaat. Dit kan bijvoorbeeld door het aanbieden van **duurzaamheidsdepots**. Bij ongeveer 20% van de hypotheek die het pensioenfonds in portefeuille heeft (ruim 25% van de portefeuille waarde) is een duurzaamheidsdepot verstrekt. Deze leningen hebben doorgaans een omvang van EUR 6.000 tot 9.000 euro.

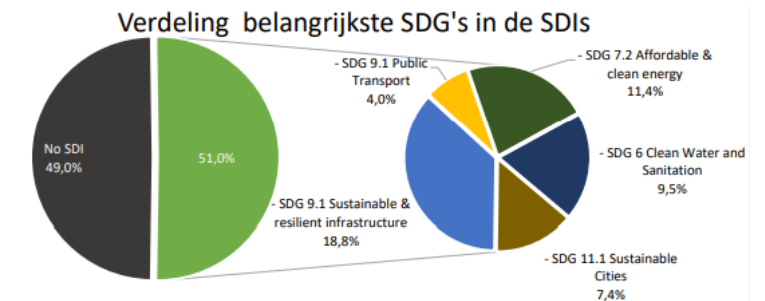
Een metriek waarop de duurzaamheid van een hypotheekbeheerder wordt gemeten is het energielabel van de woningen waaraan de hypotheek zijn gekoppeld. Onderstaande grafiek toont de energielabelverhouding van de portefeuille ten opzichte van de brede Nederlandse markt. Hieruit valt te concluderen dat onze hypotheekbeleggingen minder duurzaam zijn vergeleken met de Nederlandse markt. Dit kan vele oorzaken hebben, zoals de leeftijd van de gefinancierde woningen en dat er geen reden is voor woningbezitters om het energielabel te vernieuwen na een verduurzaming.

Energielabelverhouding portefeuille vs. de Nederlandse markt

Meetbaar positieve impact door beleggingen in infrastructuur

Het Fonds belegt in infrastructuur. Dit doen wij via het PGMG infrastructuur fonds, dat wereldwijd belegt in infrastructuurprojecten. Het fonds streeft er naar om negatieve impacts te meten en te verminderen en een positieve bijdrage te leveren aan de sustainable development goals. Dit blijkt onder andere uit de positieve GRESB score van 91 per eind 2023 (2022: 90) en uit de bijdrage aan de sustainable development goals:

BPF Schilders heeft als ambitieuze doelstelling (KPI) geformuleerd dat 25% van de infrastructuur beleggingen een positieve bijdrage moet leveren aan het klimaat. Momenteel is dit slechts 11,4%, alhoewel in de grafiek te zien is dat wel ruimschoots aan andere duurzaamheidsdoelen wordt bijgedragen (in totaal 51%). We blijven hier actief op sturen, binnen de ruimte die deze minder liquide categorie ons biedt.

1 | Kernpunten & vooruitblik

2 | Onze MVB overtuigingen & aanpak

3 | Sturen op broeikasgasreductie

4 | Sturen op duurzaamheidsthema's

5 | MVB-integratie & actief eigenaarschap

6 | Screening & uitsluitingen

7 | Definitielijst

8 | Bijlagen

5 | MVB-INTEGRATIE & ACTIEF EIGENAARSCHAP

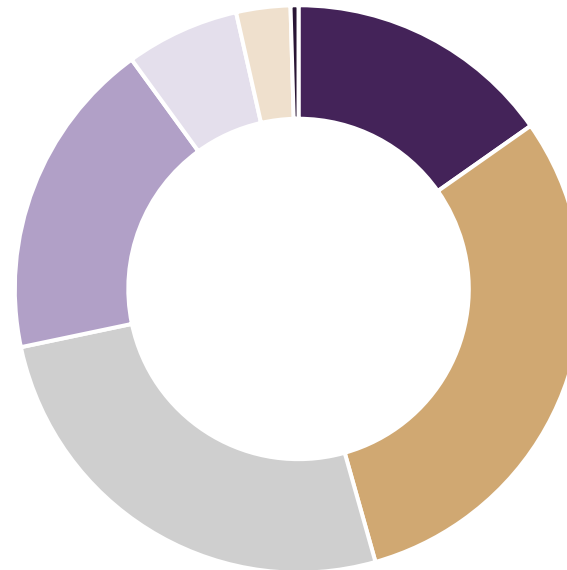
MVB-integratie & actief eigenaarschap voor een duurzame basis

Duurzame bedrijven selecteren

Het Fonds heeft de voorkeur om alleen te beleggen in ondernemingen die goed scoren op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen. **Goed ondernemingsbestuur** is daarvan een belangrijk onderdeel.

We beoordelen of ondernemingen goed scoren op MVB-gebied middels de 'ESG-ratings'. Goed bestuur (governance) is altijd een belangrijk onderdeel van de ESG rating.

De volgende diagram toont dat er van de beleggingen met een ESG-rating nagenoeg geen beleggingen zijn in bedrijven met de laagste rating (CCC) en 3% bedrijven met een B-rating.

- AAA (14,7%)   ■ AA (29,2%)   ■ A (25,1%)
- BBB (17,6%)   ■ BB (6,2%)   ■ B (3,0%)
- CCC (0,4%)

In gesprek met bedrijven voor een duurzamere wereld

Het Fonds gaat de dialoog aan met bedrijven om aan te geven wat wij belangrijk vinden. We willen op deze manier bedrijven aansporen om positieve veranderingen te realiseren. Deze gesprekken worden ook wel **engagement** (ofwel 'dialoog') genoemd.

De dialogen worden niet uitgevoerd namens het Fonds door de extern vermogensbeheerders, het GREEN initiatief en de **fiduciare beheerder**. Daarnaast zoekt het Fonds samenwerking op met andere partijen. De dialoog wordt op drie verschillende lagen gevoerd:

1. Dialoog via de fiduciair vermogensbeheerder van het Fonds;
2. Dialoog via de beheerders van de beleggingsmandaten waarin het Fonds belegt;
3. Dialoog door aansluiting bij dialoog-initiatieven (bijv. GREEN en **Climate Action 100+**).

1. Dialoog door de fiduciair vermogensbeheerder

Het **fiduciare vermogensbeheer** van het Fonds is uitbesteed aan Van Lanschot Kempen. Zij ondersteunen het Fonds ook in het integreren van duurzaam beleggen, waar dialoog deel van uitmaakt.

In 2023 is de fiduciair vermogensbeheerder namens BPF Schilders in gesprek gegaan met een aantal bedrijven in de beleggingsportefeuille. In samenwerking met andere beleggers zijn

in totaal met 131 bedrijven een dialoog aangegaan. Niet al deze bedrijven zitten nu in onze portefeuille.

Bijlage I toont een overzicht van de dialogen die zijn uitgevoerd door de fiduciair vermogensbeheerder namens het Fonds, per onderwerp (Ecologie, Sociaal, Governance).

Naar een Evenwichtig en Duurzaam Beloningsbeleid bij Safestore

Safestore is een vastgoedbedrijf dat opslagfaciliteiten aanbiedt aan consumenten. Met dit bedrijf is de dialoog gestart over het beloningsbeleid van de directie.

Het doel van de dialoog was om meer evenwicht te brengen tussen het vaste en variabele salaris, conform standaard marktpraktijken, en het belang van ESG-doelstellingen te vergroten.

Deze onderwerpen zijn besproken met de voorzitter van het beloningscomité van Safestore. Tijdens deze gesprekken zijn de volgende overeenkomsten gevonden:

1. Conform standaard marktpraktijken wordt de variabele beloning structureel verlaagd;
2. ESG KPI's zullen minimaal 10% van het beloningsprogramma vormen en zullen de netto nuldoelstellingen ondersteunen;
3. Vanaf 2026 zal over een periode van 3 jaar het gewicht van ESG KPI's in het beloningsprogramma verder toenemen, met nog ambitieuzere doelstellingen.

Bron: Aberdeen bedrijfsobligatie mandaat, dialoog uitgevoerd door Van Lanschot Kempen

2. Dialoog door beleggingsfondsen en -mandaten

De fiduciaire vermogensbeheerder heeft namens het Fonds gesprekken gevoerd met de externe vermogensbeheerders die het pensioenvermogen beheren. Doel van de gesprekken was om te beoordelen of het MVB-beleid dat zij voeren in lijn is met het MVB-beleid van het Fonds.

Circa 72% van de externe vermogensbeheerders in de portefeuille (excl. niet-genoteerde alternatieve beleggingen) van het Fonds voert dialoog uit met de bedrijven waarin wordt belegd.

3. Gezamenlijk het gesprek aangaan met ondernemingen

Het Fonds is via de fiduciair vermogensbeheerder aangesloten bij Climate Action 100+. Via dit samenwerkingsverband gaat een grote groep vermogensbeheerders en eigenaren, waaronder pensioenfondsen, de dialoog aan met bedrijven in CO₂-intensieve sectoren. Het gaat om 166 bedrijven die verantwoordelijk zijn voor 80% van de wereldwijde industriële emissie.

Het doel is om de opwarming van de aarde te beheersen en de transitie te maken naar een klimaatneutrale economie. Het Climate Action 100+ wil het bestuurlijk raamwerk van bedrijven verbeteren, en de manier waarop zij over klimaat(plannen) rapporteren.

Het Fonds is via de fiduciair vermogensbeheerder ook aangesloten bij Nature Action 100. Dit is een wereldwijd dialooginitiatief dat zich richt op het stimuleren van ambitie en actie bij bedrijven om natuur- en biodiversiteitsverlies om te keren. Investeerders die deelnemen aan het initiatief gaan in gesprek met bedrijven in sectoren die als hierbij belangrijk worden beschouwd.

Zorgen over Veiligheidsnormen, in Gesprek met Vinci

Het pensioenfonds is van mening dat de veiligheid van medewerkers altijd de hoogste prioriteit moet krijgen en dat sterfgevallen bij werkzaamheden een belangrijk criterium is bij het bepalen van bonussen gerelateerd aan veiligheid. In 2022 ontvingen de leidinggevenden van Vinci, een Frans bouwbedrijf, een groot gedeelte van de variabele beloning die gekoppeld was aan sociale doelen, ondanks het feit dat er vier bevestigde sterfgevallen bij werkzaamheden waren. Bovendien zien we risico op niet-gemelde sterfgevallen vanwege een gebrek aan transparantie over dit probleem.

De uitbetaling van de variabele beloning, ondanks de vier bevestigde sterfgevallen, zorgt voor aanzienlijke zorgen voor de toekomst. Van Lanschot Kempen is daarom namens het pensioenfonds de dialoog gestart met Vinci. We streven ernaar dat Vinci een nul-norm voor sterfgevallen op de werkvloer invoert als onderdeel van de variabele beloning.

Bron: LGIM bedrijfsobligatie mandaat, dialoog uitgevoerd door Van Lanschot Kempen

Op weg naar een Rechtvaardige Transitie met BMW

Autobedrijf BMW richt zijn aandacht op de vermindering van de CO₂-uitstoot. De onderneming heeft op dit terrein vorderingen geboekt met de formulering van lange termijndoelen. Maar bij de transitie naar een lagere uitstoot doet BMW er goed aan te kijken naar de maatschappelijke gevolgen van die veranderingen zoals werkgelegenheid.

Begin 2023 heeft Van Lanschot Kempen namens het pensioenfonds BMW dan ook aangesproken op een 'Just Transition'. Dit begrip - een rechtvaardige transitie - betekent dat er wordt gekeken naar (en iets gedaan wordt met) de maatschappelijke gevolgen van de realisatie van klimaatdoelen. Dat gaat onder andere over het effect van de transitie op werknemers en gemeenschappen net als op de arbeidsomstandigheden in de keten. Inmiddels hebben veel ondernemingen een nul netto uitstoot doelstelling geformuleerd.

In het kader daarvan krijgen steeds meer ondernemingen, overheden, beleggers en andere organisaties oog voor de mogelijke maatschappelijke gevolgen van de energietransitie. Afgelopen jaar heeft Climate Action 100+ (CA100+) een indicator voor Just Transition geïntroduceerd. Met die indicator wordt in kaart gebracht in hoeverre een onderneming zich inzet en plannen maakt voor zo'n maatschappelijk rechtvaardige overgang en de vorderingen die worden geboekt. Op dit moment voldoet BMW niet aan de Just Transition-criteria van CA100+. In de dialoog willen we de onderneming dan ook stimuleren om meer informatie te verschaffen over hun inzet voor een rechtvaardige transitie.

Bron: Aberdeen bedrijfsobligatie mandaat, dialoog uitgevoerd door Van Lanschot Kempen

Invloed uitoefenen door te stemmen

Het Fonds wil ondernemingen aanzetten tot een duurzamer beleid door middel van stemmen op aandeelhoudersvergaderingen. Hoog op de agenda staan belangrijke onderwerpen zoals een rechtvaardig beloningsbeleid, het bevorderen van goede arbeidsomstandigheden en het respecteren van mensenrechten.

Wij stemden via een duurzaam stemprofiel van stemadviseur ISS in 15-20% procent van de stemmingen tegen de voorstellen van het management. Dat heeft verschillende redenen. Deze stemmingen betreffen vaak zaken als overnamebeschermingen, reorganisaties, vergoedingen van het management en aandelenuitgiften maar kunnen ook over MVB-onderwerpen gaan.

De tabel in **Bijlage II** toont een gedetailleerd overzicht van het stemgedrag per beleggingsfonds en -mandaat.

Energie Transitie en Beloningsbeleid: Apa Group's Duurzaamheidsdialoog

Apa Group is een infrastructuurbedrijf dat zich richt op energiegerelateerde projecten. Om klimaatrisico's te verminderen en de energietransitie te bevorderen, is Van Lanschot Kempen namens het pensioenfonds in gesprek gegaan met het bedrijf.

Het doel van de dialoog was:

- 1) Het implementeren van duurzaamheids-KPI's in het beloningsprogramma voor het topmanagement.
- 2) Het rapporteren van zowel de vermindering van de CO₂-intensiteit als de vermindering van de absolute CO₂-uitstoot.
- 3) Het rapporteren van scope 3-uitstoot.

Deze dialoog heeft positieve resultaten opgeleverd. Zo wordt de managementbeloning gekoppeld aan de prestaties op het gebied van klimaatverandering, wordt er gerapporteerd over de absolute CO₂-uitstootreductie en wordt er een doelstelling geformuleerd voor het verminderen van de scope 3-emissies.

In 2024 zal de dialoog worden voortgezet met als doel een duidelijke strategie voor koolstofneutraliteit te ontwikkelen.

Bron: BlackRock Aandelen Ontwikkelde Markten mandaat, dialoog uitgevoerd door Van Lanschot Kempen

1 | Kernpunten & vooruitblik

2 | Onze MVB overtuigingen & aanpak

3 | Sturen op broeikasgasreductie

4 | Sturen op duurzaamheidsthema's

5 | MVB-integratie & actief eigenaarschap

6 | Screening & uitsluitingen

7 | Definitielijst

8 | Bijlagen

6 | SCREENING & UITSLUITINGEN

Screening & uitsluitingen om nadelige effecten van beleggen te voorkomen

Wettelijke uitsluitingen van landen en/of bedrijven

Het Fonds wil niet beleggen in bedrijven of landen waarvoor een wettelijk besluit tot een handelsembargo door de Europese Unie (EU Sanctielijst) of de Verenigde Naties (VN Veiligheidsraad Sanctielijst) is afgegeven.

Ook wil het Fonds niet beleggen in ondernemingen die betrokken zijn bij de productie, toelevering, distributie of verkoop van **controversiële wapens**. Het Fonds heeft geen beleggingen in ondernemingen die in verband worden gebracht met controversiële wapens.

Uitsluiten van landen vanuit MVB-overtuigingen

Hoewel sommige landen niet op een sanctielijst staan en het mogelijk is om erin te beleggen, kan het Fonds er toch voor kiezen om dit vanuit duurzaamheidsredenen niet te doen.

Het Fonds heeft een **landenbeleid** opgesteld om te bepalen waarin wel en niet kan worden belegd. Dit beleid houdt rekening met mensenrechten die bepalen of een land als belegbaar wordt beschouwd. Als een land door het landenbeleid als niet-belegbaar wordt geclassificeerd, wenst het Fonds hier niet in te beleggen. Dit

betekent dat het Fonds binnen die landen niet belegt in deze staatsobligaties. Bedrijven uit deze landen kunnen echter nog steeds worden opgenomen in de beleggingsportefeuille.

Het landenbeleid zorgt ervoor dat er naast de 22 landen die worden uitgesloten vanuit wettelijke uitsluitingen, er nog 18 landen zijn die additioneel worden uitgesloten vanwege mensenrechten.

Screenen van bedrijven die maatschappelijke normen ernstig overschrijden

Het Fonds wil niet beleggen in bedrijven die ernstige negatieve impact veroorzaken op de maatschappij. Als een bedrijf dit toch doet, kiest het Fonds ervoor om het bedrijf uit te sluiten. Om dergelijke bedrijven te identificeren gebruiken we de UN Global Compact Principles (**UNGCP**) als maatstaf.

Ondernemingen die negatief scoren op de UNGCP moeten doorgaans kosten maken om schade te herstellen, onder andere door juridische claims. Het overschrijden van deze normen heeft naast maatschappelijke en reputationele gevolgen dus vaak ook financiële gevolgen.

Per eind 2023 heeft het Fonds geen beleggingen in ondernemingen die de UNGCP ernstig schenden (ofwel een rode vlag bij MSCI ESG Research).

Uitsluiten van bedrijven om negatieve effecten te voorkomen

Het Fonds heeft als doel om de negatieve impact van haar beleggingen op het milieu en de maatschappij te vermijden en het risico op waardevermindering te voorkomen. Daarom is er een inventarisatie gemaakt van de belangrijkste (potentiële) negatieve effecten.

Een voorbeeld van zo'n negatief effect is tabaksconsumptie. Roken brengt ernstige schade toe aan de gezondheid en daarom heeft het Fonds besloten niet te willen beleggen in bedrijven die betrokken zijn bij de productie, toelevering, distributie en/of verkoop van tabak en tabak gerelateerde producten. Het Fonds heeft geen beleggingen in ondernemingen die inkomsten halen uit tabak.

Ook bedrijven die actief zijn in het mijnen van kolen voor meer dan 10% van de omzet sluiten wij uit, vanwege de negatieve impact op het klimaat. De uiteindelijke lijst met landen en bedrijven waar het Fonds niet in wenst te beleggen, oftewel de **uitsluitingslijst**, is gepubliceerd op de website van het Fonds.

1 | Kernpunten & vooruitblik

2 | Onze MVB overtuigingen & aanpak

3 | Sturen op broeikasgasreductie

4 | Sturen op duurzaamheidsthema's

5 | MVB-integratie & actief eigenaarschap

6 | Screening & uitsluitingen

7 | Definitielijst

8 | Bijlagen

7 | DEFINITIELIJST

Definitielijst

Akkoord van Parijs

Een in december 2015 ondertekende internationale overeenkomst met als doel klimaatverandering tegen te gaan en de investering in een duurzame koolstofarme toekomst te versnellen. De centrale doelstelling is om de wereldwijde stijging van de temperatuur ruim onder 2 graden Celsius ten opzichte van het pre-industriële niveau te houden en om een inspanning te leveren die temperatuurstijging te beperken tot niet meer dan 1,5 graden.

Beleggingscyclus

Het proces waarbij het Fonds zijn beleggingsstrategie bepaalt en uitvoert om rendement te genereren en aan toekomstige pensioenverplichtingen te voldoen. Dit omvat verschillende fasen, waaronder het vaststellen van doelstellingen, het selecteren van beleggingen, het monitoren van de prestaties en het periodiek herzien van de strategie.

Best-in-class

Best-in-class beleggen is een aanpak waarbij wordt gestreefd naar het selecteren van de best presterende bedrijven binnen een bepaalde sector of industrie. Bij MVB is het doel om te investeren in bedrijven die goed scoren op het gebied van duurzaamheid, maatschappelijke impact en een goed ondernemingsbestuur. De selectie van ondernemingen die goed scoren op MVB-gebied wordt bepaald op basis van 'ESG-ratings'.

Class actions

Collectieve rechtszaken of massaschadeclaims die kunnen worden aangespannen als er duidelijke aanwijzingen zijn van (non-) financiële schade door wanbestuur.

Climate Action 100+

Climate Action 100+ is een wereldwijde coalitie van meer dan 500 institutionele beleggers die druk uitoefent op grote vervuilende bedrijven om ambitieuze klimaatdoelstellingen te stellen en actie te ondernemen om klimaatverandering tegen te gaan.

Climate Transition Benchmark

De Climate Transition Benchmark (CTB) is een maatstaf die kan worden gebruikt om de prestaties van beleggingsportefeuilles te beoordelen op hun naleving van de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs.

De CTB hanteert een methodologie die is gebaseerd op de emissiereductiedoelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs. Het startpunt van het CTB-emissiereductietraject wordt bepaald aan de hand van de assetallocatie van de beursgenoteerde beleggingsportefeuille per ultimo 2019. In het eerste jaar (2020) kenmerkt de PAB zich door een reductie van 30%. Vervolgens kent het traject een verdere emissiereductie van 7% per jaar tot en met het jaar 2050.

CO₂e

Een eenheid voor de impact van een broeikasgas, aangegeven als de hoeveelheid CO₂ met een equivalent effect op de opwarming van de aarde. De hoeveelheid CO₂ wordt gewoonlijk uitgedrukt in ton. Een ton is equivalent aan 1000 kg.

CO₂-intensiteit

Dit is een maatstaf die aangeeft hoeveel CO₂-uitstoot er plaatsvindt per eenheid van productie, activiteit of economische waarde. Het wordt vaak gebruikt om de milieuprestaties van

bedrijven of sectoren te meten en te vergelijken. Een hoge CO₂-intensiteit geeft aan dat er veel CO₂-uitstoot is in verhouding tot de hoeveelheid geproduceerde goederen of diensten, terwijl een lage CO₂-intensiteit betekent dat er relatief weinig CO₂-uitstoot plaatsvindt.

Controversiële wapens

Wapens met een onevenredig groot en nietsontziend effect op burgers, soms nog jaren nadat er aan een conflict een einde is gekomen, worden doorgaans aangemerkt als controversieel. In de meeste gevallen zijn dit antipersoonsmijnen, kernwapens, clusterwapens, biologische en chemische wapens, verarmd uranium en munitie van witte fosfor. De meeste wapens die als controversieel worden gezien vallen onder internationale verdragen zoals het verdrag inzake clustermunitie en het verdrag inzake het verbod op antipersoonsmijnen.

De Nederlandsche Bank

DNB is de centrale bank van Nederland en bewaakt de financiële stabiliteit. Vanuit het MVB-perspectief stimuleert DNB duurzaam beleggen en moedigt het financiële instellingen aan om duurzaamheid te integreren in hun beleid.

Duurzaamheidsdepot

Een duurzaamheidsdepot bij hypotheek is een regeling waarmee consumenten extra geld kunnen lenen om hun woning duurzamer te maken. Met maximaal € 25.000 of 6% van de woningwaarde kunnen ze bijvoorbeeld isolatie, dubbel glas, HR-ketels, warmtepompen en zonnepanelen installeren. Het doel is om energieverbruik te verminderen en bij te dragen aan het klimaat.

Duurzame benchmarks

Duurzame benchmarks zijn indices die de prestaties van duurzame beleggingen meten. Ze bestaan uit financiële instrumenten van bedrijven die voldoen aan duurzaamheidscriteria. Beleggers gebruiken ze om duurzaamheid in hun beleggingen te integreren en te vergelijken met traditionele indices.

Duurzame obligaties

Duurzame obligaties (ook bekend als sustainable bonds) omvatten t.o.v. **groene obligaties** een breder scala aan duurzaamheidsdoelen. Naast milieuaspecten kunnen de opbrengsten van duurzame obligaties ook worden gebruikt voor sociale projecten, zoals het bevorderen van sociale inclusie, het verbeteren van de toegang tot onderwijs en gezondheidszorg en het bevorderen van gendergelijkheid.

Dialogo

Het streven om het gedrag van een onderneming te beïnvloeden waarin een fonds belegt met als doel de werkwijzen op het gebied van milieu, maatschappij en/of bestuur (ESG) te verbeteren. Zo kan er met de raad van bestuur een gesprek worden aangegaan over het verbeteren van de arbeidsomstandigheden bij de bewuste onderneming.

ESG

ESG is de Engelse afkorting voor factoren op het gebied van milieu, maatschappij en bestuur (environmental, social & governance). Aan de hand van die drie centrale factoren wordt doorgaans de duurzaamheid van de activiteiten van een onderneming of van een belegging beoordeeld.

ESG-ratings

De ESG-rating is een systematiek waarbij een dataleverancier (in dit geval MSCI ESG Research) bedrijven beoordeelt op hun MVB-

beleid en uitvoering daarvan. Deze beoordeling levert een score ('rating') op. De score AAA is de hoogst mogelijke rating, CCC de laagst mogelijke rating.

Fiduciair vermogensbeheerder

Het fiduciair vermogensbeheer van het Fonds is uitbesteed aan Van Lanschot Kempen. Zij adviseren en integreren alle aspecten van vermogensbeheer zoals het opstellen van de beleggingsstrategie, samenstellen van de ideale beleggingsmix en het actief beheren of uitbesteden van portefeuilles.

GRESB

GRESB (Global Real Estate Sustainability Benchmark) is een onafhankelijke benchmark (referentie-index) die vastgoedfondsen en -portefeuilles wereldwijd beoordeelt en vergelijkt op hun duurzaamheidsprestaties. De benchmark geeft inzicht in hoe de vermogensbeheerder, of bijvoorbeeld de lokale beheerder van een winkelcentrum, omgaat met milieu-, sociale en bestuurlijke aspecten. Op basis van de GRESB-score kan er een goede vergelijking worden gemaakt tussen verschillende vastgoedbeleggingsfondsen. Hoe hoger de GRESB score, hoe duurzamer het fonds

Goed ondernemingsbestuur

Ook wel bekend als corporate governance, verwijst naar het geheel van regels, processen en structuren die worden gebruikt om een bedrijf effectief en verantwoord te leiden en te beheren. In de context van ESG verwijst het naar de manier waarop een bedrijf zijn bestuurlijke processen en structuren inzet om op een ethische, verantwoorde en duurzame manier te opereren. Dit omvat onder andere het waarborgen van transparantie en integriteit in besluitvorming, het beschermen van de belangen van alle belanghebbenden, het stimuleren van diversiteit en inclusie binnen de organisatie, en het aannemen van effectieve

mechanismen om risico's te beheren en naleving van regelgeving te waarborgen.

Groene obligaties

Een groene obligatie is een financieel instrument dat wordt uitgegeven door bedrijven, overheden of andere organisaties om specifiek te worden gebruikt voor groene projecten.

De opbrengsten van een groene obligatie worden gebruikt om specifieke groene projecten te financieren, zoals hernieuwbare energieprojecten, energie-efficiëntie-initiatieven, waterbeheer en klimaatadaptatieprojecten. Door te investeren in groene obligaties kunnen investeerders bijdragen aan een duurzamere toekomst.

IEA

Het Internationaal Energieagentschap (IEA) is een autonome organisatie die energiezekerheid bevordert en economische groei ondersteunt, terwijl het milieu- en klimaatdoelstellingen nastreeft door middel van gegevensanalyse, beleidsaanbevelingen en internationale samenwerking.

Landenbeleid

Het Fonds heeft een landenbeleid opgesteld om de betrokkenheid bij negatieve impact op ESG-factoren te beheersen. Dit beleid richt zich op het identificeren van dergelijke impact in landen door overheden en omvat de implementatie en monitoring ervan. Het landenbeleid is een aanvulling op de sanctielijst, die bestaat uit financiële instrumenten uitgegeven door landen waarvoor de EU of de VN een wettelijk besluit tot handelsembargo heeft afgegeven.

MVB

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen. In dit document worden MVB, duurzaamheid en ESG afwisselend gebruikt, maar ze hebben dezelfde betekenis.

MVB-integratie

Onder de integratie van MVB wordt in het algemeen verstaan het meewegen van (risico)factoren op het gebied van milieu, maatschappij en bestuur in financiële analyses en de besluitvorming, naast de financiële risicofactoren, met als doel de reële waarde van een bepaalde belegging te beoordelen en de beleggingsresultaten te versterken. Het bewaken van en rapporteren over dergelijke risico's in een portefeuille kan eveneens tot die integratie behoren.

MVB KPI's

Dit zijn doelstelling zijn korte- (1-3 jaar), middellange- (3-5 jaar) en lange- (5-10) termijn doelen (Key Performance Indicators, KPI's) die aansluiten bij ons MVB-beleid. Aan de hand van deze MVB KPI's wordt de progressie om de MVB-doelstellingen te behalen gemeten zodat indien nodig hierop kan worden bijgestuurd.

MVB-beleid

In dit document staat beschreven hoe om wordt gegaan met maatschappelijk verantwoord beleggen. Het beleidsdocument is te vinden op de website van het fonds.

Net zero

Net zero is de benaming van een situatie waarin de uitstoot van wereldwijde broeikasgassen door menselijke activiteit in evenwicht is met de hoeveelheid die wordt verwijderd uit de atmosfeer. In zo'n emissieneutrale situatie is er nog altijd sprake van de uitstoot van CO₂, maar wordt er een gelijke hoeveelheid koolstof uit de atmosfeer gehaald als erin wordt gepompt. Het resultaat: nul toename van de netto-uitstoot. Dat kan worden gerealiseerd door enerzijds de emissies te verlagen en anderzijds emissies te compenseren door activiteiten als herbebossing of de opvang van CO₂.

Paris Aligned Benchmark

De Paris Aligned Benchmark (PAB) is een maatstaf die kan worden gebruikt om de prestaties van beleggingsportefeuilles te beoordelen op hun naleving van de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs.

De PAB hanteert een methodologie die is gebaseerd op de emissiereductiedoelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs. Het startpunt van het PAB-emissiereductietraject wordt bepaald aan de hand van de assetallocatie van de beursgenoteerde beleggingsportefeuille per ultimo 2019. In het eerste jaar (2020) kenmerkt de PAB zich met een reductie van 50%. Vervolgens kent het traject een verdere emissiereductie van 7% per jaar tot en met het jaar 2050.

Platform Living Wage Financials

Platform Living Wage Financials is een samenwerkingsverband van financiële instellingen en stakeholders die streven naar een leefbaar loon in wereldwijde toeleveringsketens. Ze bevorderen transparantie en verantwoordelijkheid in de financiële sector om ervoor te zorgen dat werknemers een eerlijk loon ontvangen.

Risicobeheercyclus

De risicobeheercyclus omvat het identificeren van risico's, het bepalen van de risicobereidheid, het beoordelen van risico's, het nemen van risicomitigerende maatregelen en het monitoren en evalueren van risico's. Het Fonds identificeert daarmee ook duurzaamheidsrisico's door middel van kwantitatieve en kwalitatieve benaderingen, zoals portefeuille-screenings, scenario-analyses en dialogen met specialisten. Risicobereidheid wordt vastgesteld voor elk materieel duurzaamheidsrisico en het Fonds neemt maatregelen om de blootstelling aan risico's te verlagen en te beheren. Monitoring vindt plaats aan de hand van

risico-indicatoren en rapportages, en periodieke evaluaties zorgen ervoor dat de risicomanagementcyclus up-to-date blijft.

RWI

Real-World Impact indicatoren verwijzen naar de meetbare effecten die een investering heeft op de samenleving, het milieu en andere belangrijke aspecten van duurzaamheid. Het gaat daarmee verder dan alleen financieel rendement en richt zich op positieve veranderingen die worden gerealiseerd door investeringen. Real-op het verminderen van de CO₂-uitstoot, het bevorderen van sociale gelijkheid, het ondersteunen van duurzame energieprojecten of het creëren van werkgelegenheid in achtergestelde gebieden.

SDS

Sustainable Development Scenario is een concept dat wordt gebruikt door internationale organisaties zoals het Internationaal Energieagentschap (IEA) om een duurzame toekomst op het gebied van energie en milieu te schetsen. Het is een scenario dat streeft naar het behalen van de doelstellingen van duurzame ontwikkeling, zoals vastgesteld door de Verenigde Naties.

In de SDS wordt rekening gehouden met verschillende aspecten, zoals het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen, het bevorderen van energie-efficiëntie, het vergroten van het aandeel van hernieuwbare energiebronnen en het verbeteren van de toegang tot schone en betaalbare energie. Het doel is om een evenwicht te vinden tussen economische groei, sociale vooruitgang en milieubescherming.

SDG's

SDG's, oftewel Sustainable Development Goals, zijn 17 doelen die zijn opgesteld door de Verenigde Naties om wereldwijde uitdagingen aan te pakken. Deze doelen streven naar een

duurzame toekomst voor iedereen, waarbij thema's zoals armoedebestrijding, gendergelijkheid, klimaatactie en goede gezondheid en welzijn centraal staan. Ze dienen als richtlijnen en stimuleren landen, organisaties en individuen om actie te ondernemen en bij te dragen aan een betere wereld voor huidige en toekomstige generaties.

SDG-maatwerkindices

Dit zijn duurzaamheidsindices specifiek gericht op SDG's. Een bijdrage aan SDG's is een van de duurzaamheidscriteria die is meegenomen in de opbouw van deze **duurzame benchmark**.

SDG-bijdrage

De SDG-bijdrage score geeft aan hoeveel positieve én/of negatieve invloed de activiteiten van een bedrijf hebben op specifieke SDG's. De score houdt ook rekening met hoe ondernemingen de negatieve effecten beperken en hoe zij gebruik maken van bestaande en nieuwe mogelijkheden om positief bij te dragen aan de SDG's.

Voor elk van de 17 SDG's wordt de impact van een bedrijf bepaald aan de hand van drie pijlers:

- de producten en diensten van het bedrijf;
- de bedrijfsvoering van het bedrijf;
- de betrokkenheid bij en de snelheid van reageren op controverses.

Op basis van deze drie pijlers wordt per bedrijf een score tussen -10 (sterk negatieve SDG bijdrage) tot +10 (sterk positieve SDG bijdrage) berekend.

Indien een bedrijf een +10 score heeft dan wordt 100% van de beleggingswaarde gerekend als positieve bijdrage op desbetreffende SDG. Indien de score -4 is dan wordt 40% van de

beleggingswaarde gerekend als negatieve bijdrage op de desbetreffende SDG.

SFDR

De verordening met betrekking tot informatieverschaffing over duurzaamheid wordt in de wandelgangen meestal aangeduid via de Engelse afkorting SFDR (voor Sustainable Finance Disclosure Regulation). Met deze verordening wil de Europese Unie (EU) duurzaamheid in de financiële sector stimuleren. Van financiëlemarktdeelnemers, zoals vermogensbeheerders, beleggingsorganisaties, pensioenfondsen en verzekeraars, wordt verwacht dat ze informatie verschaffen over de gehanteerde duurzaamheidspraktijken en de ESG-factoren die bij het besluitvormingsproces voor beleggen in overweging zijn genomen. Het doel van de SFDR is om transparantie te verschaffen aan beleggers, onder andere door een classificatie in te voeren die van toepassing is op alle beleggingsproducten die binnen de EU worden verkocht, namelijk artikel 6-, 8- en 9-fondsen.

Sociale obligaties

obligaties die worden uitgegeven om financiering te verschaffen voor projecten met een sociaal doel. Deze obligaties worden uitgegeven door overheidsinstellingen, ontwikkelingsbanken, non-profitorganisaties en bedrijven die zich inzetten voor maatschappelijke doelen.

Stranded Assets

Stranded assets zijn bezittingen die hun waarde verliezen of niet meer winstgevend zijn vanwege veranderingen in de markt of regelgeving. Bijvoorbeeld, als we overstappen naar duurzame energiebronnen, kunnen fossiele brandstoffen of infrastructuur overbodig worden. Dit kan leiden tot financiële verliezen voor bedrijven en investeerders, omdat deze bezittingen niet meer nuttig of rendabel zijn.

Transitierisico

Verwijst naar de potentiële financiële en operationele risico's die bedrijven kunnen lopen tijdens de overgang naar een duurzamere economie. Dit risico ontstaat doordat er veranderingen kunnen optreden in wet- en regelgeving, marktvraag en technologie die invloed hebben op bedrijven die afhankelijk zijn van niet-duurzame praktijken. Bedrijven die niet tijdig kunnen aanpassen aan deze veranderingen kunnen financiële verliezen, reputatieschade en marktaandeelverlies ervaren. Daarom is het belangrijk voor bedrijven om transitierisico's te identificeren en proactieve maatregelen te nemen om zich aan te passen aan een duurzame economie.

Uitsluitingslijst

De uitsluitingslijst is een lijst van bedrijven, landen of overheden waarin het Fonds ervoor kiest om er niet in te investeren vanwege ethische, sociale of milieuoverwegingen.

UNGCP

UNGCP staat voor United Nations Global Compact Principles, wat in het Nederlands het "Global Compact van de Verenigde Naties" betekent. Het is een initiatief van de Verenigde Naties dat tot doel heeft om bedrijven aan te moedigen en te ondersteunen bij het implementeren van universeel geaccepteerde duurzaamheidsprincipes en het bevorderen van verantwoord en ethisch ondernemerschap. Er wordt getoetst of een bedrijf betrokken is geweest bij een UNCP schending. Dit leidt tot een Pass, Fail of Watch List score. Een *Fail* betekent dat het bedrijf betrokken is bij controversiële zaken die op grote schaal schade veroorzaken. Een *Watch List* score wordt toegekend als het bedrijf betrokken is bij een controversiële zaak die (nog) niet direct als een schending van de Global Compact beoordeeld kan worden, bijvoorbeeld omdat een zaak nog onderwerp is van een gerechtelijke procedure.

1 | Kernpunten & vooruitblik

2 | Onze MVB overtuigingen & aanpak

3 | Sturen op broeikasgasreductie

4 | Sturen op duurzaamheidsthema's

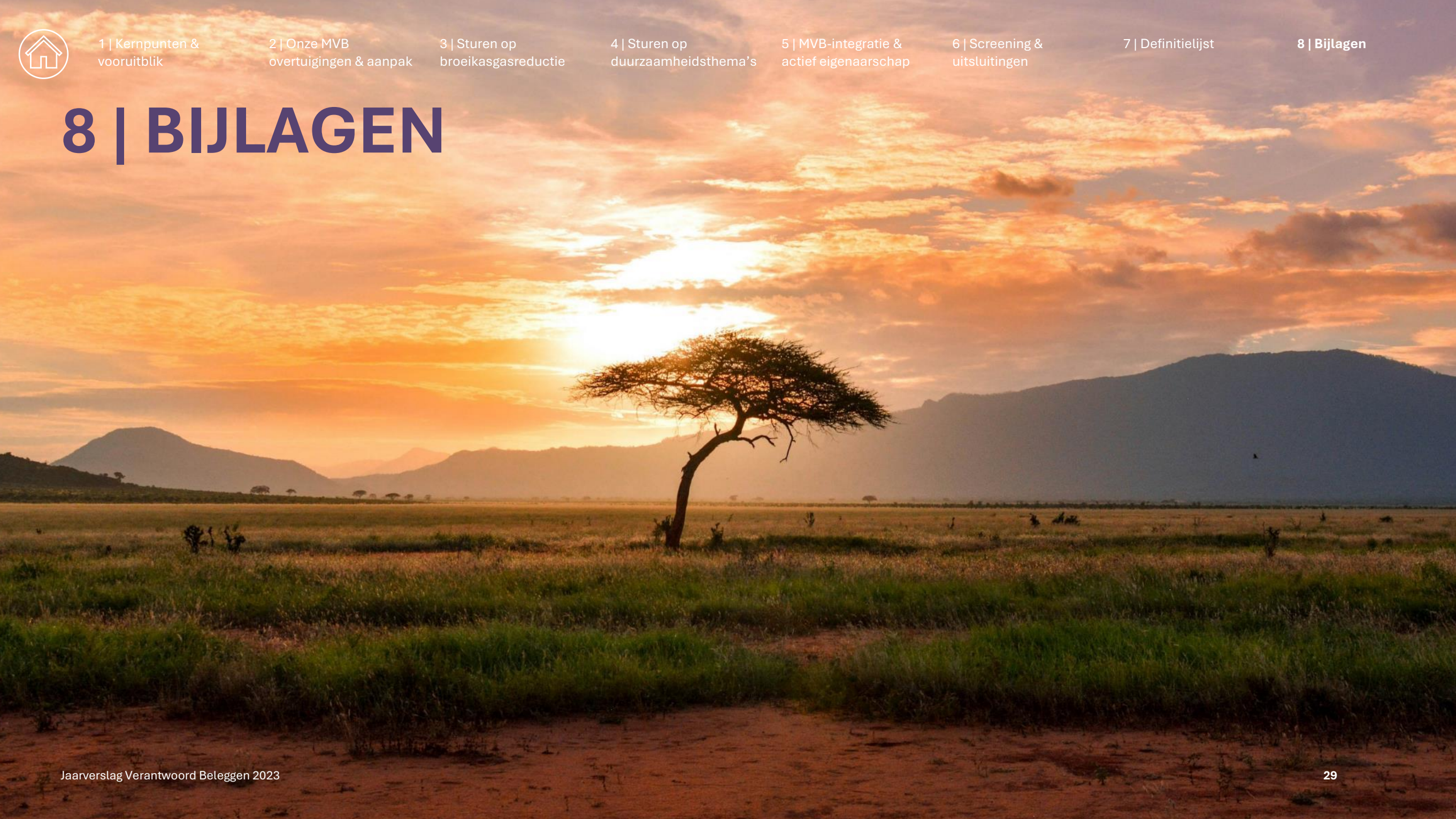
5 | MVB-integratie & actief eigenaarschap

6 | Screening & uitsluitingen

7 | Definitielijst

8 | Bijlagen

8 | BIJLAGEN

Bijlage

Bijlage I: Dialoog door fiduciair

Het totale aantal dialogen bedroeg 153.² Van dat totaal waren er 110 gericht op verandering; deze dialoog werd gevoerd door onze portefeuillebeheerders en specialisten duurzaamheid en impactbeleggen. In de meeste gevallen betrof het milieukwesties (62) en bestuurskwesties (39).

Bij 87 ondernemingen was de dialoog gericht op bewustwording van algemene duurzaamheidskwesties. Meestal betrof dit bestuurskwesties, waarbij het vaak ging over agendapunten voor de algemene vergadering van aandeelhouders.

Dialoog door de fiduciair 2023

Bedrijven	Dialogen		
	Bewustwording	Verandering	Totaal
Aantal bedrijven	87	44	131
Aantal dialogen	43	110	153

Dialogen door de fiduciair 2023 per thema

	Dialogen voor bewustwording	Dialogen voor verandering
Milieu	27	62
Maatschappij	3	9
Bestuur	13	39
Totaal	43	110

De 110 dialogen gericht op verandering kunnen als volgt worden onderverdeeld naar thema.

Milieu (62)

- Verlaging van CO2-emissies
- Impact van producten en diensten op milieu
- Vermindering van afval
- Gebruik van natuurlijke hulpbronnen
- Integratie van klimaatparameters in beloning van bestuurders
- Biodiversiteit

Maatschappij (9)

- Leefbaar loon
- Fatsoenlijke werkomstandigheden
- Productverantwoordelijkheid
- Relaties met lokale gemeenschappen

Goed bestuur (42)

- Kwaliteit van management
- Beloning
- Aandeelhouderschap en rechten van aandeelhouders

Bijlage II: Stemgedrag in 2023

	Aantal	Percentage
Q1 2023 – PGGM aandelenpools		
Aantal agendapunten om op te stemmen	3972	100%
Aantal keer voor management gestemd	2848	72%
Aantal keer tegen management gestemd of onthouden van stemmen	1124	28%
Q2 2023 – PGGM aandelenpools		
Aantal agendapunten om op te stemmen	19224	100%
Aantal keer voor management gestemd	14006	73%
Aantal keer tegen management gestemd of onthouden van stemmen	5218	27%
Q3 2023 – mandaten op eigen naam		
Aantal agendapunten om op te stemmen	1789	100%
Aantal keer voor management gestemd	1465	82%
Aantal keer tegen management gestemd of onthouden van stemmen	324	18%
Q4 2023 – mandaten op eigen naam		
Aantal agendapunten om op te stemmen	1699	100%
Aantal keer voor management gestemd	1331	80%
Aantal keer tegen management gestemd of onthouden van stemmen	368	20%

Op deze website wordt het jaarverslag van de fiduciaire vermogensbeheerder gepubliceerd, inclusief inzicht in de dialoog met individuele ondernemingen (naast inzicht in de collectieve initiatieven).

Gedurende 2023 heeft een transitie plaatsgevonden van een groot deel van de aandelenbeleggingen van collectief beheer naar eigen mandaten. De uitvoering van het stemmen is hiermee ook verplaatst van de beheerder naar het eigen stemexecutie van het pensioenfonds. Daarom zijn de kwartalen separaat gerapporteerd. Na de transitie is het aantal (kleine) posities in portefeuille fors afgenomen.

Meer informatie over de uitvoering van de dialoog die de vermogensbeheerders van het Fonds voeren

Van Lanschot Kempen

<https://www.vanlanschotkempen.com/nl/duurzaamheid>

² Met een onderneming kan over meerdere thema's tegelijkertijd een dialoog worden gevoerd. Deze dialoog kan gericht zijn op zowel bewustwording als verandering. Dit kan tot enige overlapping leiden.

Bijlage III: Overzicht vermogensfondsen en -mandaten per eind 2023

<i>BELEGGINGSCATEGORIE</i>	<i>MANDAAT EN VERMOGENSBEHEERDER/ BELEGGINGSINSTELLING</i>	<i>OMVANG IN EUR (mln)</i>	<i>PERCENTAGE VAN PORTEFEUILLE</i>
<i>Aandelen ontwikkeld Wereld</i>	Blackrock developed markets	1.330	15,8%
	Robeco developed markets multifactor	622	7,4%
	AQR developed markets multifactor	618	7,3%
<i>Aandelen opkomend Wereld</i>	Amundi Emerging markets	154	1,8%
	Wellington EM equity	154	1,8%
<i>Bedrijfsobligaties</i>	ABRDN Eur investment grade	301	3,6%
	Insight EUR investment grade	238	2,8%
	LGIM Eur investment grade	301	3,6%
<i>Hoogrentende bedrijven</i>	PGIM global high yield	218	2,6%
	Robeco global high yield	218	2,6%
<i>Hoogrentende landen en EM corporates</i>	State Street EM debt local currency	443	5,3%
	ABRDN EM corporates	152	1,8%
	Wellingtond EM coporates	153	1,8%
<i>LDI-producten</i>	Cardano Bonds en Swaps mandaat	1.883	22,3%
<i>Genoteerd vastgoed</i>	State Street Developed Real Estate Index	142	1,7%
<i>Niet-genoteerd vastgoed</i>	Altera woningen	367	4,4%
	CBRE retail	59	0,7%
<i>Hypothecaire leningen</i>	Munt hypotheke	368	4,4%
<i>Infrastructuur</i>	PGGM infrastructuur	400	4,8%
<i>Geldmarkt middelen</i>	BlackRock ICS Euro Liquidity Fund	151	1,8%
	GSAM euro liquidity Fund	58	0,7%

De tabel telt niet exact op tot 100%. Dit is het gevolg van posities in FX die niet zijn weergegeven in de tabel en kleine illiquide posities in afbouw van de voormalige private equity portefeuille.

Bijlage IV: Overzicht SDG bijdrage vermogensfondsen en -mandaten per eind 2023 per miljoen geïnvesteerd vermogen

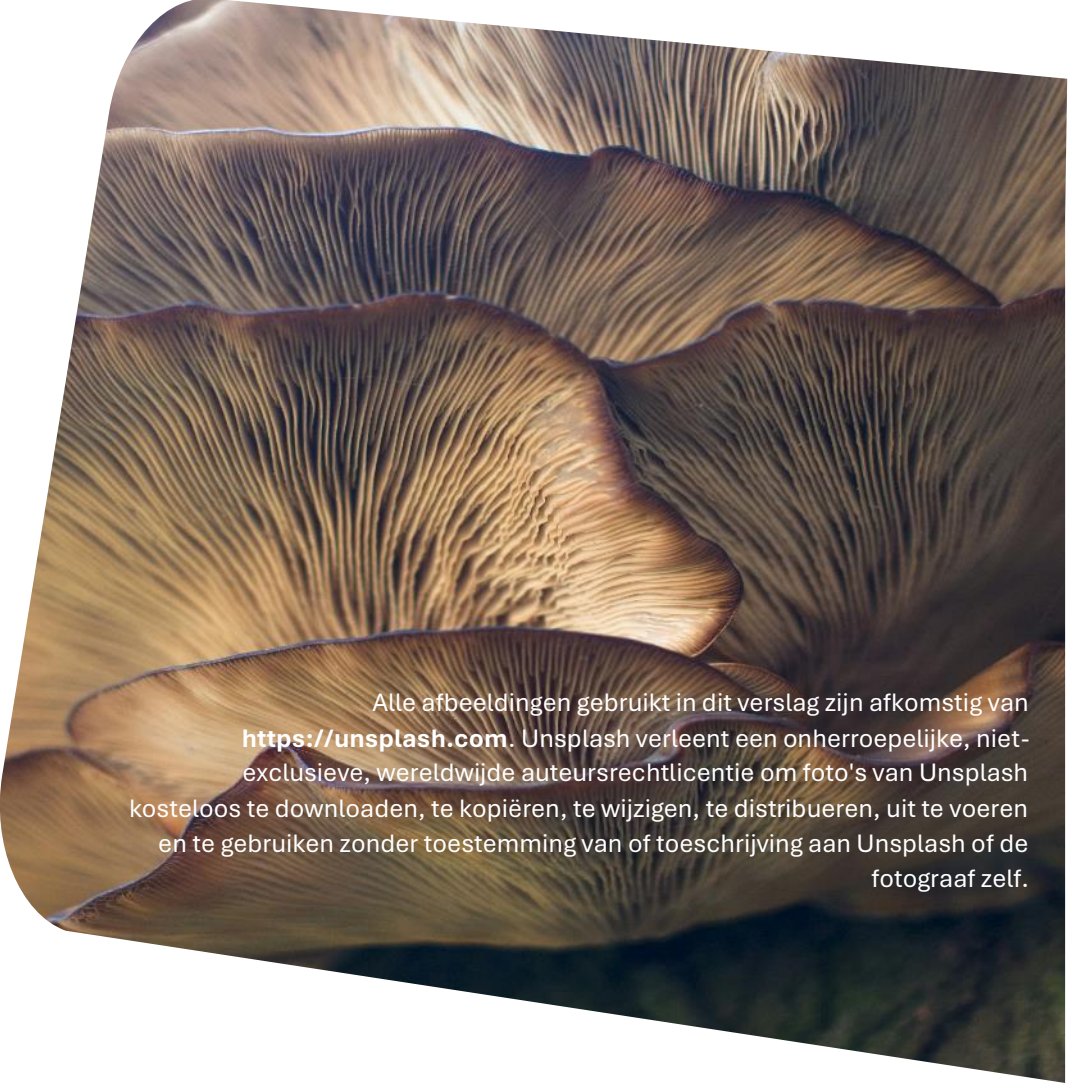
Beleggingsfonds/-mandaat	SDG 1	SDG 2	SDG 3	SDG 4	SDG 5	SDG 6	SDG 7	SDG 8	SDG 9	SDG 10	SDG 11	SDG 12	SDG 13	SDG 14	SDG 15	SDG 16	SDG 17
BPSAG AQR Dev Mkt Multi Fac Eq Mand EUR	30,8	-4,0	80,6	-7,1	38,8	-9,5	-26,9	-64,1	171,6	123,1	56,0	23,1	47,9	15,4	-12,3	128,2	154,4
BPSAG Abrdn Emerging Mkt Credits Man USD	6,3	0,0	8,3	0,0	0,2	1,3	-4,5	-2,5	18,1	19,2	4,6	-2,2	-5,7	-0,2	-1,5	14,1	20,1
BPSAG Abrdn Eur. Inv. Grade Cr Mandate EUR	33,3	9,0	65,0	0,4	47,1	17,9	16,5	19,9	85,1	77,2	12,1	15,3	31,0	14,0	10,7	47,2	75,8
BPSAG Amundi Em. Markets Eq. Mandate-EUR	4,5	-2,1	10,8	0,8	-7,3	6,2	-2,1	-20,4	27,6	25,5	8,5	-4,8	-9,8	0,1	-6,4	22,9	34,0
BPSAG BlackRock Dev. Mrkt Eq. Mandate EU	76,2	-1,8	228,1	-18,8	95,3	10,5	77,5	-154,1	384,0	266,9	157,6	81,6	230,3	52,6	-4,9	328,3	342,7
BPSAG Insight Eur. IG Credit Mandate - EUR	21,5	-1,4	43,9	-0,3	36,2	17,4	17,0	14,2	68,9	60,5	13,8	15,3	28,0	11,5	7,4	39,8	60,5
BPSAG LGIM European IG Credit Mand. EUR	26,4	-0,8	48,1	-0,1	37,7	20,8	21,5	12,7	79,6	64,5	15,2	21,4	33,9	10,9	8,6	48,2	70,6
BPSAG PGIM Global HY Bonds Mandate - EUR	2,6	-1,4	8,0	1,3	-0,3	-5,6	-15,8	-16,2	21,9	19,5	12,0	-10,6	-11,0	-0,2	-3,8	25,6	22,8
BPSAG Robeco Dev Mkt Mul Fac Eq Mand EUR	30,2	-3,6	109,2	-5,2	33,9	9,1	-17,1	-53,0	165,1	125,0	54,1	26,7	52,6	15,7	1,5	154,3	149,0
BPSAG Robeco Global HY Bonds Mandate-EUR	5,1	-1,5	13,5	0,1	7,6	-4,7	-6,3	-10,3	46,9	40,1	8,1	-14,2	10,0	-1,4	-5,0	41,4	42,2
BPSAG St.Str Dev Mark List RE Eq Mand EU	0,1	-0,1	-15,1	0,3	4,5	-14,2	-7,6	-14,9	32,6	21,2	1,2	-23,2	-0,3	0,0	5,1	38,6	34,2
BPSAG Wellington EM Equity Mandate - EUR	5,6	-0,6	9,5	-0,2	-6,4	3,2	-9,5	-17,5	25,3	25,5	8,5	-3,6	-15,6	-1,4	-3,1	18,7	30,8
BPSAG Wellington Emerging Mkt Cr Man USD	4,2	1,2	11,2	0,0	1,5	5,8	-2,4	-2,6	21,7	19,9	3,9	0,2	-5,8	0,1	1,1	11,6	22,0

Bijlage V: Toelichting klimaatdata

Klimaatdata wordt verzameld voor de categorieën aandelen, (investment grade en hoogrentende) bedrijfsobligaties en beursgenoteerd vastgoed via de dataprovider ISS ESG. Het proces is op hoofdlijnen als volgt:

- Klimaatdata van ondernemingen worden verzameld uit de jaarverslagen en andere publieke bronnen. In dit rapport wordt gebruik gemaakt van de jaarverslagen per eind 2022. Wereldwijd rapporteren ongeveer 3000 grote ondernemingen over hun emissie.
- Alle data worden gecontroleerd op betrouwbaarheid en wanneer nodig verwijderd.
- Een schatting wordt gemaakt voor de emissie van niet-rapporterende bedrijven. Uit historische data blijkt dat de accuraatheid verschilt per sector maar minder dan 30% afwijkt.
- Emissie wordt toegekend aan de portefeuille op basis van eigenaarschap van de onderneming. Als het pensioenfonds 0,1% van een onderneming bezit, krijgt het 0,1% van de emissie toegewezen.

De scope 3 emissies worden vastgesteld conform het CO₂e /GHG-protocol. Omdat er nog onvoldoende bedrijven over rapporteren wordt per sector vastgesteld wat de emissie in de waardeketen is en aan het bedrijf toegekend. Scope 3 is dus niet geschikt om individuele bedrijven te beoordelen.

Alle afbeeldingen gebruikt in dit verslag zijn afkomstig van <https://unsplash.com>. Unsplash verleent een onherroepelijke, niet-exclusieve, wereldwijde auteursrechtlicentie om foto's van Unsplash kosteloos te downloaden, te kopiëren, te wijzigen, te distribueren, uit te voeren en te gebruiken zonder toestemming van of toeschrijving aan Unsplash of de fotograaf zelf.